

Pe un an . . . 80.— Ora
Pe jumătate an 14.—
Pe 8 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40 —
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr. 1/2

INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțumite publice și Lege
deschisă costă șirul 20 fl.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Invățăturile războiului.

Arad, 15 Decembrie.

Nu s'a sfârșit războiul. Și nimeni nu poate proroci ziua, în care ramura de maslin, dulcea vestitoare a păcii, se va arăta omenimei, ce se svârcolește în năpasta fioroasă a zilelor de azi. Dimpotrivă, Englezul speculant, care se laudă că luptă pentru desrobirea neamurilor mici, dar el însuși ține în robie milioane și milioane de nefericiți, Englezul cu îngâmfare respingătoare ține să spună, că războiul numai la primăvară se va începe și are să țină încă trei ani de zile. O spun aceasta stăpânii Englezilor, cari din munca sutelor de milioane de Indieni și alte neamuri robite de dânsii, se îmbuibă în bine și din ostrovul lor păzit de valurile mării privesc păcătoasa vârsare de sânge ca un uluitor spectacol de teatru.

Nu s'a sfârșit războiul. Dar totuși el deslușește încă de pe acum multe adevăruri, imbie multe învățături și va fi de mare folos omenirii prin lumina ce o varsă asupra căilor ducătoare la isbândă ori la înfrângeri. Căci, adevărat, este în lume și întâmplare, o fi multă fatalitate la norocul ori nenorocul ori cui, dar stă mai presus de orice îndoială adevărul, că omul este el însuși făuritorul norocului ori nenorocului său. Și cuvintele sfintei scripturi, peirea ta din tine Israile, au înțelesul consacrat prin pășania oamenilor în cursul veacurilor, că fiecare numai prin sine însuși se poate feri ori neferici.

Invățații, cari și-au bătut capul să afle căile binelui și răului, să afle pricina fericirii și nefericirii omenesti, cum au aflat legea des-

pre mișcarea pământului și învârtirea stelelor, ei spun, că omul s'a înălțat din dobitocie atunci, când în mintea lui a scânteiat gândul să ia în folosință putere străină întru fericirea sa. Astfel a îmblânzit omul vaca și oaia și calul și toate pasărilor, ce-l hrănesc, făcându-le slujitoare binelui său. Și înțeleptându-se omul a robit puterea firii, aburele, vântul, puterea apelor, fulgerul și văzduhul, făcându-le slujitoare binelui său. E slab și nevoiaș omul când întocmai ca lupul ori corbul ar trebui să-și agonisească cele de lipsă numai cu puterile sale proprii, dar el se face uriaș în putere robind în slujba sa dobitoacele și rodul pământului și puterile firii. E slab și nevoiaș omul în singurătatea sa, dar el se face uriaș în putere, când se află în unire cu alții, cu sute, cu mii, cu milioane, cu zeci și sute de milioane, cari au același gând, aceleași bucurii, aceleași dureri; în unire, sau cum zic învățații în organizație omul este de atâtea ori om, cât este numărul celorlalți oameni, cu care el se află în unire spre a-și ajunge fericirea pământească. E slab și nevoiaș omul, care lipsit de învățătură nu cunoaște adevărurile acestea ori căruia putrezându-i sufletul nu mai poate fi de folos sieși și semenilor săi.

— Robirea firii prin meșteșugul omenesc, unirea strânsă a celor de un gând, în urmă luminarea minții și sănătatea sufletului: iată acelea mijloace, cari duc la bine și fericire neamurile. Și am zis neamurile, nu pe omul singuratic, căci omul în singurătate este slab și nevoiaș și oricât de isteț ar fi Robinson Crusoe pe ostrovul său solitar în mijlocul apelor mării, el rămâne slab și nevoiaș și viața lui trudită nu poate fi pildă mângâietoare pentru

omul doritor de fericire. Numai în unirea cea mai desăvârșită cu semenii tăi poți ajunge la bine în lumea aceasta și acei ce nu știu ori nu vreau să cunoască acest adevăr sunt bieți de ei vrășmașii lor proprii.

Ce minune. Adevărurile acestea, pe cari învățații le-au scos din pășania oamenilor în cursul miilor de ani și le-au văzut în viața de acum a tuturor națiilor, se confirmă cu putere adevărat uluitoare în războiul de acum. Cine învinge? Nemții sunt șaptezeci de milioane. Și împotriva lor s'a sculat o lume întreagă. Englezii au 400 milioane de supuși și împărăția rusească cuprinde 170 milioane de suflete. Și cine învinge? Vedeți: învinge meșteșugul, unirea strânsă a celor de un gând, lumina minții și sănătatea sufletului. Cei mulți, dar răsleți nu înving, cei fără meșteșug nu înving și nu înving cei fără învățătură și cei cu sufletul lipsit de convingerea în dreptatea, pentru care sunt chemați să-și verse sângele.

O mare școală este războiul acesta. Vremea vine, vremea trece, oamenii vor trăi până la sfârșitul lumii, dar fericiti aceia vor fi, cari vor ști învăța din pășania altora. Când privesc lupta aceasta și mă adâncesc cu mintea în adevărurile desvălite printr'înșă, o durere rece îmi trece prin suflet. Ce depărtat e neamul nostru de condițiile isbânderlor mari în calea fericirii pământești. Gândiți-vă toți, cari citiți rândurile acestea, săteni și domni, cari vă ziceți intelectuali, gândiți, pătrundeți și chibzuiți: nu ar fi oare vremea să ne desmetim din fatala nepăsare românească?

Scrisoare.

— Celul mort. —

Așteptăm de-o lună ntreagă
Veste bună de departe
Numai nouă nu ne vine
Dela tine nici o carte.

Fie-ți milă și ne scrie
Doar o slovă de departe
Că eu-s vestedă ca frunza
Și măicuța e pe moarte.

Ovidiu Hulea.

Trandafir bătut de vânt.

Trandafir bătut de vânt
Te lăsași măică plângând
Apucai calea pustie
La urit în câțanie
Depărtat în țări streine
Ziua, noaptea tot plângând
Și suspin și plâng mereu
Că-am avut noroc tot rău.

Franză verde de sulfind
Dorul meu nu se alină
Până-s în țară streind

Câte flori sunt pe pârâ
Toate plâng de dorul meu
Că-am avut noroc tot rău.
Astăzi plâng și să jelesc
Măne cad și să pălesc
Dară 'n anii viitori
Vor fi tot mai multe flori.
Numai a mea tinereță
N'a mai înflori 'n viață
Iarbă verde de pe glie
Draga mea copilărie
Cum te las în câțanie
Că m'am dus tânăr copil
Și-am venit bărbat bătrân
Și cu fața mbătrinită
Cu mustața răsucită.

Lasă dorule mă lasă
Mulți voinici sângele-și varsă
Dar și-l varsă toți și-l varsă
Pentru tot neamul de-acasă

Dumnezeu ne miluiește
Cu mila lui părintească
Să ne deie o răsplată
Și nouă la toți odată
Și la toți cari se jertesc
Pentru neamul românesc.

Făcută de sergent Toma Iuon, din Lăpușul-rom.

Răvaș dlui conte Iuliu Andrássy.

Excelență, iertați răvașul scris de-un simplitu P. O. D. Nu sunt conte și mama nu m'a purtat cu lachei la plimbare, nu m'au învățat doicele să-mi cunosc părinții și nu m'au plimbat arapi la școală. Excelență, sunt un biet fiu de țaran, și tatăl meu nu cunoștea mai mare domn decât pe Măria Sa jandarmul, și mama mea plângea adese-ori la vatra stinsă, căci pe tata l'a dus o roată de fabrică și sângele lui, vâpseală ieftină, a plesnit până la tavan... După multe și mari ploconeli, am ajuns Excelență la școală, și la școală bățul dascălului mi-a vârgat adese-ori spinarea, o, când mă bătea cu bățul de trestie, vedeam stele verzi, albastre, roșii, un artificiu al copilăriei mele... Și două ciasuri mă duceam dela irugă până la școală și iarna, inima îmi bătea așa de tare, căci lupii îmi pândeau carnea gingașă... Și noaptea dormeam în pat rece și îmbrătoșarea mamei mele îmi clădea o lume caldă și atunci cheruvimi cântau și ce-mi păsa de viforniță — și zorile ne aflau îmbrătoșiți: eu fiul, ea mama... Intr'o noapte mama s'a făcut rece și în ochii ei înzadar căutam zimbetul și pe buzele ei albastre nu fugea cuvântul chemării. Și de atunci orfan, slugă la mulți, stăpân niciodată, văzută'm Doamne atâția oameni răi. Unul își ferea paltonul de sărăcia coatelor mele, altul îmi trântea

Numărul poporal pe 1 an 4 cor.

Pretul unui exemplar 10 fileri.

Numărul poporal pe 1/2, 2 coroane

Congrua.

Oradea-mare, 14 Decembrie n.

Este o veche și justă doleanță a preoției noastre beneficierea ei slabă, neajunsurile ei materiale. Este adevăr nediscutabil că interesele bine chibzuite ale poporului românesc, pretind și independența materială a preoției.

Chestia aceasta este în viața noastră biserică și publică foarte însemnată, nu e numai afacerea internă a unei tagme, n'are numai însemnatate financiară și materială, ci, are o însemnatate etică și de drept public. Nu contestez că dela moartea marelui mitropolit această chestie este foarte neglijată de noi de biserica vie, de conducătorii bisericii, și în urmă rău delegată; iar convingerea mea este, că răspunderea în primul rând o poartă însăși preoțimea, dar și sanarea depinde în mare parte de ea! Nu vreau să fac studiu istoric despre trecutul, luptele, fazele de dezvoltare a preoției noastre. Au suferit multe mizerii, umiliri, prigoniri, dar împreună cu neamul lor. N'au avut o soartă mai bună, decât obștea întregă, dar nici n'au dorit.

În secolul al XIX-lea, poporul românesc ajunge la un avânt mai mare cultural. Se formează o pătură intelectuală, cultă mirenească, conducerea neamului se împărțește între mireni și clericali. Chiar la răriștea evoluției providența divină ni l-a dat pe *Saguna*, pe *Sidulțiu*, cari înțelegând cuvântul vremii, exigențele timpului schimbat, au făcut tot posibilul pentru ridicarea nivelului moral, cultural, dar și material al preoției române. Suntem siliți să constatăm, că în general progresul tagmei preoțești n'a ținut pași cu dezvoltarea obștească, părea că în unele ținuturi s'ar fi deschis o ruptură, s'ar fi format un istm adevărat între preoție și popor. S'a început era neînțelegerilor, nemulțumirilor, plânsurilor. Preoțimea, accentuează, numai o parte din ea, nu a urcat trenul culturai moderne.

Iată isvorul principal al nemulțumitoareii situații materiale. Tăranul român, dela anii 1880 vădit progresează; poate progresul acesta nu-i totdeauna sănătos, natural, folositor, dar sufletul, modul lui de cugetare, — vederile lui s'au schimbat. Nepoții foștilor iobagi nu se pot conduce cu munițiile intelectuale ale secolului trecut. Se aud căințe, că „nu-l mai putem conduce poporul, — nu ne ascultă, cărciumarul ori în cazul cel mai bun notarul sunt conducătorii lui”. Zilnic se repetă, că sinoadele parohiale se opun efectuării alegerilor de preot ori învățător.

Devine obicei, că aspiranții la cutare parohie fac târguie și stipulează în mod arbitrar venitele stolare. Multe parohii fac trecere la alte confesiuni ori devin cuburi prielnice sectarilor, — numai pentru neînțelegerile avute cu preotul mai vârtos pe tema financiară. O parte însemnată, — deși încă minoritatea — a preoției, deci nu se mai poate numi conducători naturali ai poporului. Din motive etice și culturale mai mult. În mijlocul fierberilor interne a intrat apoi în biserică calul troian al guvernului: *congrua!*

Cred că fiecare preot, — și cei distinși cu adaosuri și remunerații personale, și cei cu faimoasa adresă de aderență — este convins în sufletul său, că legea aceasta nu s'a adus de dragul lor, nu din dorința promovării gradului cultural, moral, și stărei materiale a preoților români.

În momentele aceste grele istorice nu vreau să mă ocup cu legea aceasta. Am fost și sunt contra congruei, și țin de o primordială cerință națională abrogarea, modificarea radicală a legii. Idealul meu este: *biserică liberă în stat liber*. Libertatea conștiinței e cea mai mare avere a omului. Nu se poate pretui, înlocui, cu altceva. Această libertate regulează viața sufletului, iar organizația, biserica prin care câștigăm hrana, liniștea, întărirea sufletului nostru, chiar așa de liberă are să fie ca și conștiința. Un popor politicește asuprit, despoiat de drepturile sale naționale, — are libertate mai multă ori mai puțină în viața lui bisericească, și totodată bază, cetate pentru lupta lui culturală, economică, națională.

Iată însemnatatea istorică neprețuită a autonomiei bisericii noastre naționale eluptată de marele *Saguna*.

Dar noi epigonii!?

Nu numai poporul, dar și o parte însemnată a preoției nu cunoaște nici literile, necum duhul statutului organic, nu-l aplică, nu-i dă viață.

Afirm că dacă preoțimea, ținând pas cu evoluția timpului modern, s'ar fi silit să rămână transportătoarea razelor culturai în sufletul poporului, dacă ea s'ar fi gândit numai la sporirea puterii sale morale și își ținea de datorința sa supremă numai apostolia, ar fi crescut poporul în duhul libertății autonome, ar fi dezvoltat conștiința lui națională, sentimentul datoriei, s'ar fi luptat cu abnegație creștinească în contra patimilor viciilor lui: nu ar fi nevoie de congrua, nici nu o ar fi primit în forma imbiată, și n'am începe al șaselea deceniu cu plânsuri.

Poporul nostru n'a fost egoist, el are comori prețioase în sufletul său, numai să le scoatem la lumină.

Dar s'au făurit lozince mincinoase: sără-

cia și indolența poporului. Știm că sărăcia este rezultatul patimilor și mai vârtos lipsa conducerii culturale și morale. Bihorul nostru, teritorul locuit de Români, este cunoscut de sărac, totuși preoții și învățătorii harnici au produs rezultate înspunătoare. Amintesc numai pe preoții din Miersig și Pocola.

Indolența e o însușire sufletească, rezultatul creșterii greșite ori neglijenței spirituale, este o boală curabilă. Congrua în forma de azi, ca ajutor absolut slab, are și putere demoralizatoare. Timpul nu-i potrivit să intru în amănunte.

Mângăiere și speranță ne dă faptul că majoritatea absolută nu s'a molipsit de boala aceasta.

Un nou produs periculos al congruei este noțiunea greșită, strecurată atât în primul articol din Nr. 247, precum în articolul domnului Crăciun, că preotul român este „sujbaș de stat”, „este socotit între funcționarii publici având ajutor de stat (congrua).”

E o greșeală principiară, dar totodată neșpus de periculoasă.

Preoții români nu sunt slujbași de stat, ei nu se pot socoti între funcționarii de stat; nu sunt numiți, nu se pot disciplina de stat, ei sunt lucrătorii în via Domnului, sunt exclusiv „slujbașii”, „funcționarii”, „organele” bisericii mame! Ajutorul de stat emanează din datorința principiară a statului față de cetățenii săi. Statul este dator, să se îngrijească de toate exigențele cetățenilor săi, susținând administrația, justiția, instituțiile culturale și ajutând cele bisericești.

Biserica catolică a primit milionul în decursul vremii dela stat, fără ca preotul catolic să devie slujbaș de stat. Articolul de lege XX din 1848 codifică datorința statului față de confesiunile recipiate, iar legea de congrua este executarea lui greșită, tendențioasă.

Să nu cerem, să nu cerșim, mai ales nu acum!

Înainte ochilor noștri decurge cataclismul Europei.

Neamul nostru stă înaintea evoluției decizătoare. — viitorul, existența lui este în cunipână. Viuă 'mi este credința că ni se deschide o lume nouă!

Nu mă tem de suprimare, căci nici o putere nu se poate suprima în natură.

„Nu sunt în lume piscuri prea înalte, când vulturul își ia sborul, copil de vultur e neamul românesc”, istoria ne-o spune. Dar va trebui să muncim, să luptăm, mult, foarte mult intensiv, sistematic mai altcum ca până aci!

În cuvântul acesta „mai altcum” văd eu deslegarea viitorului. Și în munca aceasta nouă rol însemnat trebuie să aibă și preoțimea.

ușa pe nas când mă milogeam după o coajă de pâine — și înzadar căutam căldura brațelor mamei mele, nu era nicăirea...

Excelență, după multă trudă, valurile, vânturile m'au dus într-o țară străină. Acolo marea suna noaptea întregă, și în zori, pe țărni rideau copii și femei, și soarele vopsea pe fața lor aur... La țărni erau case mari și camere calde și grădini înaintea lor. Și în biserică nu era clopot de lemn ca la noi, în curte nu jucau fantome horă și în fântâni nu se cufunda găleata să se umple de lacrimi. Și dacă mă loveam de cineva, nu mi se răstăia și am uitat cum sună ușa trântită... Și nu am mai trebuit să mă milogesc, căci orice am cerut mi s'a dat, poate pentru că eram muncitor... Și mi s'a făcut chiar rușine că oamenii îmi spuneau: domnule ori frate, căci la noi trebuie să se spună: Excelență, Magnificență, Ilustritate... Și m'a uimit multă vreme, că aci, în țară străină mă simt atât de bine...

Dar goarnele au sunat.

Și din viața frumoasă, am venit acasă în Ardeal. Și în Ardeal am îmbrăcat uniformă. Și mi-au pus galoane pe mânecă și stele pe guler, ca să însemn mai mult decât unul, care n'are galoane și stele...

Și mi-au dat pușcă și sabie și gloanțe și mi-au spus:

— Du-te și-ți apără țara.

Și m'am dus să mi-o apăr.

Din dușman eu n'am văzut decât un om

străin, care avea și dânsul galoane și pușcă și sabie și mi-a răcnit ceva în urechi, poate că:

— Teucid!

Și am simțit că-mi fuge un junghiu prin inimă.

Și știi ce sunt eu de atunci? Excelență sunt olog!

N'am un picior și m'ar putea sfâșia oricare dulău, m'ar putea goni orcine, mi s'ar putea aprinde pe cap casa și n'aș putea fugi, căci piciorul meu este de lemn și dacă mi l'ar fura cineva, eu n'aș putea să-mi cioplesc un altul.

Și totuși... Excelență eu nu blestem pe nimeni, căci în camera mea tristă blestemul ar suna a batjocura propriei mele ființe.

Și... neavând alt lucru, căci ce să poată face un olog?... zile și nopți întregi răvășesc slovele... O, slovelor! Voi sunteți negre ca furnicile și înșiruirea voastră totuși mă mângăie, căci curgeți din taine, că să mă legați cu lumea. Prin voi îmi vorbesc atâția, pe cari nu-i cunosc, dar simt că-s buni ca mine — și prin slove, înțeleg minunile lumii mari...

Excelență, din ziar am citit că Excelenția voastră, atunci, când s'a vorbit de noi poporul, de-a ni se da aceleași drepturi ca și neamurilor dvoastră, Excelență, ați spus, că dvoastră iubiți poporul, dar nu vreți să-l vedeți sezând lângă dvoastră.

Prin urmare... Vă feriți paltonul.

Poate că cioarecul și opinca are alt miros ca gheata de chevreaux, și poate că am ameți pe canapelele de catifea roșie, poate că nici nu

am înțeleg ce înseamnă a fi: deputat și a reprezenta drepturi.

Dar rogu-vă Excelență, dacă dvoastră vă feriți canapeaua pe care ședeți, de ce vreți ca noi să vă apărăm canapeaua afară?... În vânt... În viforită... În iarnă... Vedeți Excelență, eu mi-am pierdut un picior și sunt olog și o viață întregă nu-mi va ajunge ca să fiu... alegător. Eu mi-am dat viața pentru patrie și dvoastră ați spus în dietă, că luați viața mea, dar nu-mi dați vot... în dietă.

Excelență, rău faceți.

A fi nedrept și a nu avea milă față cu cel ce suferă și este cinstit, poate că înseamnă ceva la club, dar noi — între noi — spunem că este... lucru rău. A nu recunoaște meritul celui ce te scapă din apă și a dori să se înnece după ce te-a scăpat — Excelență, nu cred că este dorința dvoastră.

Oricum ar fi: Excelență, sunt bărbat de 40 de ani, dascăl, am patru copii, am venit 5000 de kilometri din America ca să-mi apăr credința și care, mi-am pierdut un picior și totuși... nu sunt alegător...

Dar ce sunt eu Excelență după părerea dvoastră?

Ilie Ologu,

dascăl român ardelean venit din America.

Biserica națională cere preoțimei înzestrată cu cultură, dragoste națională, împodobită de evlavie și moralitate evanghelică. Nici când n'a fost momentul mai potrivit pentru reorganizarea vieții bisericești ca acum! Creștinii catacombelor nu erau mai setoși de credință, ca eroii tranșelor.

Să cerem deci modificarea legii de con-

gruă, nu fîlerii cersitorului, nu mila guvernului, ci executarea deamănă a legii din 1848.

Oricare v'a fi răspunsul parlamentului, demnitatea neamului pretinde regularea beneficiilor preoțimei, — prin noi înșine!!

Aurel Lazar,
avocat.

România vrea să profite de momentul cel mai favorabil.

Atitudinea României și concentrările din Basarabia. — Presa franceză atacă România și statele balcanice. — Să regretăm România că n'a intrat încă în război? — D. colonel Rudeanu în audiență la rege și la principele moștenitor. — Conte de Münsdorf la regele României. — Conferința dlui C. P. Petraru. — Tratatative între un ministru român și reprezentanții statelor străine. — Guvernul român cere retragerea trupelor concentrate la frontiera româno-bulgară.

Arad, 15 Decembrie.

Ziarul german „Frankfurter Zeitung” publică două articole despre România și concentrarea de trupe din Basarabia.

Ziarul spune, că nu se crede, că România vrea să rămână neutră până la sfârșitul războiului. Se pare din contră, că vrea să-și păstreze cât mai mult timp posibil forța sa militară intactă, spre a profita apoi de momentul cel mai favorabil. Consideră că acest moment n'a sosit nici acuma.

Furniturile de cereale, pe cari le face puterilor centrale, nu trebuiesc socotite ca o dovadă de amicitie. Ele formează numai o ocazie de câștig. De simpatii nu poate fi vorba în această privință. România se va decide numai cum va fi în avantajul ei.

În al doilea articol, ziarul atrage atenția asupra faptului, că nici o regiune din Rusia nu este atât de potrivită pentru concentrări de trupe ca Basarabia, grănarul Rusiei, unde prin actuala îngrămădire de cereale, aprovizionarea este foarte ușoară. Afară de aceasta Rusia vrea să arate prietenilor săi din Balcani, că se află gata pentru o acțiune oarecare. Se creiază în adevăr în acea regiune o armată care este slabă deocamdată. Nu este însă exclus, că Rusia să vrea să o întrebuițeze odată în Balcani. Deocamdată are un caracter demonstrativ.

Vizita țarului arată aceasta în mod lămurit. Poklevsky a dorit vizita aceasta și aceasta s'a făcut. Presa rusofilă din România a atras de mai înainte atenția asupra vizitei. S'a voit să se arate publicului român, că țarul își manifestează interesul său tot mai pentru partea din Basarabia răpită României în 1878 și că această regiune ar fi jertfită acuma bucuros pentru amicitia României. Pe de altă parte s'a voit să se arate că Rusia poate să întrebuițeze la nevoie și forța. Faptul, că presa rusă nici n'a vorbit despre această vizită, este explicabil.

În ultimul timp, presa rusă a vorbit rar despre Basarabia, nevoind să alarmeze și mai mult pe naționaliștii români amintindu-le pierderea acestei provincii. Ceeace s'a discutat deci pe larg de presa bulevardistă română, s'a trecut în Rusia sub tăcere. Efectul de bluff asupra României n'a reușit.

În ziarul „Rapel”, deputatul francez H. Roux-Costadan scrie următoarele despre expediția din Salonic:

Din partea mea aprob întru toate părerea lui Clémenceau. Această mizerabilă expediție balcanică nu este altceva decât o aventură nebunească și criminală. Aceasta

am cugetat și am scris dela început, și prevederile mele nu m'au înșelat.

Dela început am prevăzut că popoarele balcanice vor numai să ne poarte de nas. Bulgarii au arătat cât sunt de nerușinați, iar Grecii au dovedit-o în deajuns că sunt trădători.

In ce privește Românii, prevăd încă de acum, că și ei tot așa vor fi. Pun pariu unul contra o sută, că peste șase luni își vor îndrepta cele 500,000 de baionete contra noastră.

Despre Sârbi nu spun nimic, sârmanii Sârbi! Nenorocirea lor e că drumul dela Berlin spre Constantinopol duce peste Belgrad și Serbia. M'ar durea foarte mult, să consider pe Sârbi alături-de celelalte popoare balcanice.

Salonicul nu este altceva decât o cursă întinsă pentru a putea fi prinși în clește. Când am alergat repede în ajutorul Serbiei, n'am făcut altceva decât un frumos gest de teatru, — nimic altceva!

Era nevoie de cel puțin o jumătate de milion de soldați acolo.

Mereu, se repetă aceleași lucruri și aceleași fapte. Nu sunt de loc liniștit de soarta noastră la Salonic. Nu sunt de ajuns nici măcar să dea ochii cu dușmanul și am vedenia că în spatele lor stă Grecia cu pumnalul întins ca să-i lovească pe furis.

Odată am mai scris-o, acum o repet din nou: totul e o imposibilitate, planul mizerabil, de aventurier.

Decizia finală însă va fi aici în apus. Sunt și acum de comun acord cu „Tigrul” (Clémenceau.) Acest om nesuferit se dovedește de o necesitate mare, arătându-și de minune măreția lui.

Pe el ar fi trebuit să-l trimitem la Greci. Dar oare cât timp vom mai fi balici?

Ziarul „Viitorul”, oficiosul guvernului român, se ocupă de politica externă a guvernului și răspunde astfel învinuirilor ce se aduc conducătorilor statului:

O fundamentală idee justă care a dus la obținerea rezultatelor de fapt ce se pot înregistra până acum în conducerea noastră externă, a fost caracterizarea războiului actual ca un război de durată și de uzură.

A trecut un an de când am formulat această constatare și timpul ne-a dat pe deplin dreptate. Lăsăm dlui Filipescu mângăerea de a „demonstra”, cu atâta curăție sufletească, că intrarea României în război ar fi pus capăt, încă dela căderea Lembergului sub Ruși, conflictului armat și ar fi adus pacea Euro-

pei. Asemenea profeții retrospective pot fi cel mult arme pentru politicienii cari nu mai au altele în arsenalul lor...

Noi constatăm că, cu mult după „momentul dela Lemberg”, Germanii împrumută 15 miliarde pentru a duce războiul cel puțin până la Aprilie viitor; că Franța împrumută 25 de miliarde (pe cât ne-au vestit telegramele sosite până astăzi) ca să ducă războiul încă un an și mai bine; că Rusia nu a terminat încă reorganizarea și reprovizionarea armatei sale pentru a începe din nou mari operațiuni și că Anglia se pregătește pentru campanii în Africa, în Asia și în Europa, ca și cum ce s'a făcut până acum e abia o intrare în materie.

Aceste constatări ne arată cât trebuie să regretăm... momentele „pierdute”...

Exacta apreciere a duratei războiului și a importanței corelative a materialului industrial, a făcut ca România să fie oruțată de a se arunca într-o aventură, ale cărei rezultate dezastruoase refuzăm să le rostim.

Astfel nu numai că forțele sale au fost conservate intacte în timpul unei generale istoviri, dar încă, printr-o activitate neobosită, au fost sporite față de cecece erau în momente: „pierdute”.

România, singura operă politică a Românilor sbuciumați timp de 18 veacuri pe aceste plaiuri nu a fost irosită într-o luptă stearpă, ci a rămas cu puteri crescute, drept unic reazăm al idealurilor noastre comune. România este acum și va fi în stare să răspundă supremei chemări, când interesele și aspirațiile sale vor cere. Din toate punctele de vedere ea lucrează în perspectiva acestui moment. Înțeleapta conservare, fără nici o atingere a demnității sau a intereselor superioare ale statului, nu este o mare operă săvârșită?

D. colonel Rudeanu, directorul suprem al armamentului din ministerul de război al României, care s'a întors zilele trecute din străinătate, a fost primit Sâmbătă după amiază, într-o lungă audiență de M. S. regele Ferdinand, iar Luni d. colonel Rudeanu a fost primit în audiență de A. S. R. principele moștenitor Carol.

Ziarele bulgare din Sofia primesc din Viena știrea că fostul ambasador la Londra, contele Münsdorf, a stat câteva zile la București, incognito. El a fost primit într-o lungă audiență de regele României și a avut întrevederi cu mai mulți fruntași politici, aparținând tuturor partidelor politice.

Cetim în ziarul „Moldova” că d. C. P. Petraru a ținut la „Cercul de studii” al partidului național liberal o conferință asupra „Situației miliare după 16 luni de război”. Conferențiarul a spus, că: „Datoria României este ca să se pregătească neîncetat și să urmărească cu atenție desfășurarea luptelor pentru ca atunci când se va da ofensiva generală, să participe și ea la luptă, anunțând astfel cu sângele fiilor ei unirea de mâne...”

După ziarul „Moldova” d. C. P. Petraru a anunțat intrarea României în luptă alături de puterile Quadruplei pentru la primăvară.

Cetim în ziarele bucureștene, că secretarul legației germane din Capitală și atașatul legației austro-ungare au avut o întrevedere la ministerul lucrărilor publice cu d. ministru Dr. Anghelescu.

D. ministru Dr. Angheliescu a primit într-o lungă audiență și pe consilierul legațiunii franceze.

Ziarele bucureștene află din Sofia: Din cercuri guvernamentale se afirmă că guvernul român ar fi cerut guvernului bulgar să-i comunice care este scopul concentrărilor de trupe austro-germane dealungul frontierei române din Cadrilater.

Guvernul român socoate concentrarea acestor trupe ca o ostilitate împotriva României, și cere retragerea lor dela frontieră.

„Nu era permis să se spună adevărul,”

Budapesta, 14 Decembrie.

Azi seara partidul guvernamental s'a întrunit sub președinția contelei Khuen Héderváry să discute proiectul despre măsurile excepționale, depus pe biroul camerei. A luat cuvântul în aceasta conferință și primul ministru contele Ștefan Tisza, motivând procedura guvernului în chestia alimentațiunii și a scumpetei, cărora se caută a se da o rezolvire în paragraful 1 și 5 al numitului proiect.

În ce privește chestia alimentațiunii primul ministru a spus că s'au scumpit nu numai articolele alimentare, ci chiar și trebuințele de traiu, de primul ordin, ceea ce pune la o grea probă stăpânirea de sine și puterea sufletească a societății.

Opinia publică — a spus primul ministru — și o mare parte a membrilor parlamentului, sunt de părere că am avea belșug de alimente, dacă autoritățile și organele administrative n'ar fi provocat prin nepăsarea, neputința și răutatea lor scumpetea. Părerea aceasta e foarte primejdioasă și e o și mai mare nedreptate. E primejdioasă părerea aceasta pentru că poate strica unitatea națiunii, în care am luptat până acum în războiu și e o nedreptate la care cauza e și guvernul, dar n'a fost permis să se spună adevărul, n'a fost permis astăzi primăvară să destăinuim situația în întreagă seriozitatea ei. Nu pentru că am fi speriat națiunea, nu m'am temut de aceasta, ci pentru că s'ar fi ridicat speranțe afară de hotarele țării noastre, cari ar fi influențat atât formarea situațiunii militare cât și a celei diplomatice.

În anul trecut s'a cerut o sfortare mare a puterilor națiunii. Deosebirea e mare între anul trecut și anul acesta. Anul trecut era grâu cu mult mai puțin decât avea trebuință monarhia pentru populația ei. Popolația a fost scăpată însă de foame în mod simțitor cu mari cantități de porumb. Prin aceasta sa' provocat însă o criză în îngrășarea porcilor și aceasta e cauza scumpetei untului. Armata de milioane de oameni consumă mai mult, decât se consumă în timp de pace, iar monarhia n'avea depozite așa mari. Scumpetea a fost promovată de reducerea forțelor de lucru, de conturbațiunile în circulație, de lipsa de furaje și cărbuni, și la aceste s'a mai adăugat urcarea artificială a prețurilor. Aceste exagerații neîntemeiate au făcut necesară amestecul puterii de stat în viața economică. Activitatea administrativă a guvernului n'a putut înlocui însă mersul automatic normal al vieții economice. E adevărat, că guvernul nu a rezolvit fără greș sarcina ce a avut-o. Dar mai bine și mai mult n'a putut face, decât a făcut. Intrucât pot fi responsabili oamenii pentru aceste rele, e responsabil întreg guvernul pentru ele.

Amicilor — s'a adresat primul ministru către partidul său — de voi atârna: retrageți încrederea voastră dela noi toți (urări nesfârșite) sau acordați-ne-o la toți (urări furtunoase)... Vă promit că vom crea o situație comodă națiunii maghiare. Belșug nu, dar nu va fi foamete. Ne-am îngrijit de satisfacerea celor

mai mari trebuințe. Națiunea ne va sprijini și în al doilea an cu spiritul său de jertfă și renunțător.

Primul ministru de încheiere a apelat din nou să se dea toată încrederea și tot sprijinul guvernului.

Carageale postum.

București, 29 Noembrie v.

Un nou volum postum din opera lui Caragiale „Reminiscentele” dă iarăși actualitate figurii celui mai expresiv dintre scriitorii noștri din generația eminesciană.

„Reminiscentele” se inspiră din lumea românească dela mijlocul secolului trecut, din acei ani de transformări adânci asupra cărora cade cu atâta ușurință vălul uitării.

Alții s'au silit să arate măreția epică a acelor vremi în care se săvârșia minunea reînvierii unui neam bătut de soarta rea și de oameni răi, mai cu seamă. Alții s'au entuziasmat văzând, în ceea ce era atunci, mai mult ca ce avea să fie în viitor.

Caragiale a vrut să ne redea mai cu seamă tabloul exact al realității, trecute printr'un spirit pentru care umorul nu era o goană după caricaturi, ci isvora din finețea observației, din întinderea privirilor generale, din ușurința de a prinde mai multe aspecte în același timp, împreună cu toate nepotririile lor.

Din această atitudine artistică au răsărit și piesele sale de teatru și cele mai interesante dintre schițele în proză.

În volumul de „Reminiscentele” se găsesc multe dintre aceste schițe. Karkaleki, Baioneta inteligentă, Istoria se repetă, Jertfe patriotice și altele sunt inspirate din vremea amintită sau din vestigiile ei.

Alte schițe din volum sunt de inspirație mai recentă, sunt actuale. Ele sunt realiste și prin aceasta își conservă pentru ori când valoarea.

Unele au sare rabelăriană, dar toate sunt scrise cu o îngrijire, o armonie, o simplitate arhitectonică, atât de caracteristice, încât nu desmint nici într'un rând pe marele maestru al prozei românești contemporane.

În mijlocul unei literaturi inspirate din curențe străine sau confinate într'o inspirație unilaterală, proza lui Caragiale aduce sufletul larg al unei inspirații spontane apropiate de viața și de sufletul nostru, interesându-se prin aceea că ne descoperim, sub aspecte diverse, în scrisul lui.

Caragiale postum e actual. Opera lui trebuia completată, într'o serie de volume complete, și e desigur, un gest pios această adunare într'un mănunchiu a tuturor articolelor răslețite prin publicații mai mult sau mai puțin efemere.

C. P.

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 14 Decembrie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: Nu este nici un eveniment.

Pe frontul italian: Activitatea Italianilor din Iudikaria se continuă. Partea de lângă drumul St. Petru al orașului Goriza a fost din nou expusă canonadelor dușmane.

Pe frontul sudostic: Spre sud de Plevile trupele noastre au ocupat cu asalt pozițiile munteneștine de pe Vrana-Gora. Pe teritoriul nordic dela Beran am făcut 2300 prizonieri.

Berlin, 14 Decembrie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental și orientat: Nici un eveniment.

Pe frontul din Balcani: Spre sudvest și sud de Plevile trupele austro-ungare au forțat dușmanul să se retragă. Acolo și în munții ostici din Muntenegru am făcut 2500 prizonieri.

Problema sârbă.

Ziarul „Steagul” din București publică următorul interesant articol:

Serbia a încetat de fapt de a mai fi un stat. Armatele austro-germane și cele bulgare au ocupat tot teritoriul sârbesc, și au desființat organizarea de stat sârbă.

Nu se poate afirma că această desființare va fi definitivă, chiar în caz de victorie deplină a Austro-Germanilor. Elementul sârb e prea numeros în sud-estul Europei, pentru ca să se poată șterge complet speranța acestui popor de a trăi independent și unit în granițele lui etnice.

Oricare va fi însă rezultatul războiului european, soarta Sârbilor va fi una din cele mai grele probleme la încheierea păcii.

Sârbii ca toate popoarele balcanice împărtășesc soarta ingrătă a concurenței de influență germano-rusă.

Popoarele balcanice sunt prin poziția lor geografică condamnate a suferi ori influența germană, ori influența dacă nu însăș stăpânirea rusă. Germanii tind spre Asia-mică și tendințele lor nu le pot realiza decât trecând prin Balcani, pa cale pașnică sau prin arme. Rușii tind spre Marea Mediterană și acolo nu pot ajunge decât trecând peste Balcani, deasemenea pe cale pașnică sau prin arme.

Pentru Sârbi însă problema e mai complicată decât pentru celelalte popoare balcanice. Tendința lor naturală este spre Adriatică, unde-i chiamă atât interesele economice cât și interesele de rasă.

La Adriatică însă Sârbii găsesc pe lângă dușmânia austriacă și pe cea italiană. Italia consideră coasta răsăriteană a Adriaticii ca un patrimoniu ce-i revine de drept și ca o condiție esențială a viitoarei ei dezvoltări economice și militare. Pretențiunile italiene au fost recunoscute fără rezerve, ca legitime, de cele două mari puteri mediteraniene: Anglia și Franța, și cu oarecari greutăți și rezerve de însăș Rusia, din necesitatea de a rupe Italia din tripla-alianță.

Astfel puterile înțelegerii și în special, cele cari au cuvântul hotărîtor în chestiunile relative la echilibrul în Mediterana, au acordat Italiei predominarea pe coasta răsăriteană a Adriaticii, fapt care implică excluderea Serbiei dela ținta năzuințelor ei.

Victoria Quadruplei, dacă ar surveni de acum înainte, adică după ce armata sârbă nu mai există, ar pune tratativele de pace înaintea unui fapt îndeplinit în Adriatică: ocuparea de către Italiani a întregului litoral adriatic până la Valona și poate și mai jos.

Un stat sârb s'ar putea reconstitui în acest caz, numai cu teritoriile macedonene și cu extensiuni în Bosnia și poate chiar și în Banat, dar fără ieșire la Adriatică. Nimeni nu ar mai fi în stare să oblige pe Italia la concesiuni, într'o regiune unde aspirațiile ei sunt ireductibile, și pentru cari ea a mers atâta timp alături de Austro-Ungaria.

Victoria puterilor centrale, prin deschiderea drumului spre Constantinopol, va găsi de asemenea o foarte grea problemă în problema sârbă. Ca să ne închipuim, că Serbia va fi pur și simplu desființată și redusă în situația politică a Bosniei sau a Croației e foarte greu.

Și greutatea provine nu atât din imoralitatea lucrului, căci judecând imparțial nu se știe dacă imoralitatea e de partea Germanilor cari și-au impus satisfacerea unor nevoi esențiale prin arme în contra Sârbilor, sau mai degrabă de partea Anglo-Francezilor, cari au determinat pe Sârbi la o rezistență inutilă, cu speranța unui ajutor care n'a mai sosit.

Greutatea provine din nevoia Germanilor de a-și menaja un drum sigur spre Orient, îndepărtând din Balcani orice influență ruso-italiană.

Necesitatea de a îndepărta influența rusă din Bulgaria a dus la alianța și chiar la cooperarea germano-bulgară cu ample satisfacțiuni pentru Bulgari. Aceeasă necesitate, complicată încă cu necesitatea de a îndepărta pe Italia dela Adriatică, va duce desigur la recrearea unui stat sârb, cu largă ieșire la Adriatică, însă,

binențeles cu suficiente garanții de solidarizare cu interesele germane. Pentru aceleași motive e probabil că Grecia va împărți coasta răsăriteană a Adriaticii cu Serbia.

Astfel nenorocirea actuală a Serbiei, în caz de victorie germană e mai mult decât probabil că nu va însemna desființarea statului sârb, ci o radicală schimbare de orientare în politica externă sârbă și așezarea statului sârb la Adriatică în funcțiune de sentinela contra tendințelor italiene.

Războiul european.

Briand despre planurile din Balcani ale antantelor.

Paris. — În comisia externă a senatului, primul-ministrul Briand a dat lămuriri referitoare la situația balcanică. A declarat că între aliați dominează o perfectă înțelegere cu privire la dispozițiile luate și îndeplinirea lor.

Mare armată rusească în Finlanda.

Stockholm. — În Finlanda se fac mari concentrări de trupe rusești cu toate că nici urmă nu e de vre-o tulburare internă. După cum scrie „Nya Daglight Allehanda”, cu aceste concentrări Rușii vor să manifesteze și în contra Suediei. Știri din sursă autentică spun că până acuma în Finlanda este concentrată o armată de 160.000 oameni. Pentru trecerea în revistă a flotei, țarul s'a dus pe marea finlandeză.

Trupele grecești se retrag din Salonic.

Rotterdam. — Lui „Times” i se anunță din Paris: Rezultatul importantului consiliu de război al aliaților, are presemne multumitoare pentru viitor. Acordul și armonia obținută se manifestă în faptul că ambasadorul francez și englez din Atena au primit ordinațiune de acelaș senz subscrișă de Grey și Briand, iar generalii francezi și englezi cari operează în Balcani au primit dispoziții coordonate dela Joffre și French, cari au și avut efect în Atena. Regele și guvernul grec și-au dovedit prin fapte neutralitatea binevoitoare față cu antanta, făcând dispoziție să se retragă toate diviziile grecești din împrejurimea Salonicului. Armata greacă este mobilizată.

Monastirul și Salonicul vor fi ale monarhiei?

Milano. — „Secolo” comunică din Salonic știrea probabilă că Bulgaria a renunțat la ocuparea Monastirului în favorul Austro-Ungariei. Aceasta la rândul ei pentru ca să stăpânească Monastirul și mai târziu Salonicul, a renunțat în favorul Bulgariei la Macedonia greco-orientală cu Cavalla, Cerex, Doirana și Ghevgheli.

Bombardarea malurilor bulgare.

Copenhaga. — Lui „Politiken” i se telegrafiază din București: Ziarul rusesc „Birsevia Vjedomosti” anunță din Sofia că flota anglo-franceză-italiană a atacat malurile bulgare și în unele puncte cu succes. Linia drumului de fer dintre Dedeagaci—Dimotica—Constantinopol în mare parte a fost deteriorată.

Grecia a îndeplinit cererile ententelor.

Amsterdam. — Din Atena se telegrafiază: Dezvoltarea situației e normală. Guvernul grec a satisfăcut cererile ententelor fără nici o condiție.

Italia declară război Germaniei?

Turin. — „Stampa” anunță: Ministrul de externe Sonnino, fiind interelat de mai mulți deputați a spus că Italia va declara război Germaniei, acum însă n'ar fi actuală trimiterea demersului.

Nota americăii la Viena.

Viena. — „Fremdenblatt” anunță că ambasadorul american a prezentat dela nota guvernului său în afacerea Anconel.

Retragerea anglo-franceză.

Paris. — Corespondentul din Salonic al lui „Petit Parisien” anunță că Francezii evacuează capul podului dela Gradec. Englezii urmează și

ei aceste intențiuni. Aceasta retragere însă nu pare a fi presionată de vre-o primejdie, ci s'a făcut cu o organizație plănuită, din voie liberă. Îndeplinirea ei s'a putut face fără pierderi considerabile de oameni și muniții. Situația nu se poate numi ușoară, la nici un caz însă desperată.

Comandantul Monastirului e german.

Copenhaga. — În Monastir domină generală liniște. Comandant militar a fost numit un colonel german.

Expediția italiană în Tripolis.

Lugano. — Se anunță din Milano: Nereușind nici un atac al Italianilor, întreprins împotriva frontului nordic italian cu scopul de a ocupa pozițiunile austro-ungare, presa liberală italiană, probabil la îndrumarea guvernului, propune să se formeze corpuri mai mari de armată pentru expediția tripolitană.

Se anunță că Cadorna a fost numit comandant suprem al întregii armate italiene.

Expedițiunea italiană în Albania.

Paris. — „Journal” anunță, că consiliul din Paris a căzut de acord cu generalul Porro, ca Italia deocamdată să ia parte în luptele din Albania cu un corp de armată de 4—50.000 oameni, iar afară de aceasta să sprijinească noua acțiune balcanică a înțelegerii conform necesităților și intereselor sale. Consiliul de război din Paris a rezultat o perfectă înțelegere în toate chestiile, până în cele mai mici amănunte. Colaborarea desăvârșită se va manifesta mai întâi în acțiunea balcanică. Consiliul de război se va întruni în Paris de aci înainte în fiecare lună odată, iar în caz de necesitate și de mai multe ori.

Răspunsul regelui Greciei.

Milano. — Lui „Secolo” i se telegrafiază din Salonic că regele Constantin a comunicat prin ministrul francez Guillemin puterilor înțelegerii că și el se alătură la declarațiile guvernului său, cu privire la nota remisă ieri de primul ministru Skuludis ministrilor înțelegerii.

Acțiunea dela Dardanele nu va fi abandonată.

Atena. — A făcut mare senzație că Englezii de câteva zile debarcă la Mudros noui trupe și relativ multă artilerie. Se pare, că Kitchener a înduplecat consiliul de război al aliaților, ca acțiunea la Dardanele să fie continuată. Nu se crede însă, că noua ofensivă împotriva Dardanelor se va începe înainte de primăvară și așa întărirea au acum de scop, numai apărarea împotriva Turcilor, cari să nu alunge eventual trupele franceze și engleze din pozițiunile câștigate cu mari jertfe. Generalul Monzo urgițează cu febrilitate perfecționarea și întărirea pozițiunilor engleze și franceze.

Alianța statelor din America de nord și sud.

Copenhaga. — Corespondentul din Copenhaga al lui „Politiken” anunță: Corespondentul din Londra al lui „Chicago News” îmi comunică, din sursă autorizată, că președintele Wilson va da o explicație de importanță istorică mondială principiului Monroe. Președintele Wilson va lărgi prin explicarea sa cadrele principiului Monroe și va atrage atențiunea lumii asupra Americii în timp ce întreagă Europa e în flacări.

Președintele Wilson va proclama probabil un fel de suveranitate asupra statelor din America de sud și va întări solidaritatea Pan-americană în scopul apărării intereselor naționale pe continentul apusean.

Scopul politicii lui Wilson e, ca încât e numai posibil, avantajele industriale și comerciale ale continentului apusean să fie conservate pe seama populațiunii acestui continent. Ideia fundamentală a acestei politici e ca alianța de pace a statelor independente din continentul apusean va fi spre folosul singuraticelor state aliate, iar puterea unită va mări puterea deosebită a statelor.

Expedițiunea împotriva Bagdadului.

Bern. — Lordul Crewe s'a ocupat în discursul rostit în camera lordilor cu expediția trimisă împotriva Bagdadului. El a spus că nu e adevărat că a fost trimisă împotriva Bagdadului numai o divizie, deoarece generalul Townshead a dispus de foarte însemnate forțe. Expediția a fost preparată cu luni înainte, dar dificultățile acestei probleme a întrecut așteptările. Vorbind în urmă despre chestia Persiei, a declarat, că armatele rusești au grăbit spre Teheran, ca să dea ajutor guvernului persan, care începe a se convinge, că sprijinul englez și rusesc e mai folositor decât prietenia Germanilor și a Turcilor. Anglia trebuie să aducă în interesul Persiei enorme jertfe materiale, pentru ca să poată menține ordinea cu armata sa.

Londra. — În camera comunelor un deputat a întrebat guvernul, că nu e aplicat să ceară satisfacție pentru deținerea consulului englez din Siras, ocupând teritoriile concesionate germane din porturile deschise persiane și să dețină pe consulii și funcționarii germani, ca astfel să împiedice conspirația împotriva Angliei? Edward Grey a răspuns, că nu va pierde din vedere această primejdie, dar în acest moment nu poate răspunde la interpelație. La întrebarea unui alt deputat, Grey a răspuns că guvernul englez are cunoștință despre distribuirea de proclamații și arme între indigeni.

Pregătirile militare din Basarabia.

București. — Ziarele bucureștene află din Tulcea: Armatele rusești concentrate în Basarabia de sud au început încă din cursul săptămânii trecute, o manevră neobișnuit de activă. Din cauza acestor mișcări militare, trenurile de persoane din Basarabia au fost suspendate. Dealungul Dunării, pe granița Rușii au săpat tranșee, iar la coticurile canalului Chilia au așezat tunuri. Punctul dela confluența Dunării cu brațul Chilia a fost fortificat în mod special. Aici Rușii transportă zilnic munițiuni cu șlepurile pe Dunăre.

Odată cu aceste active manevre de trupe, vasele flotei militare patrulează în continuu pe Dunăre. În timpul nopții aceste vase exploatează Dunărea și teritoriul românesc cu lumina unor reflectoare puternice. În portul Reni se fac lucrări noul de amenajare. Se zice că Rușii volesc să facă din portul Reni o bază de operațiuni.

La Vâlcov, au început lucrările de adâncire ale canalului Chilia și Ogeacow. La inaugurarea acestor lucrări a asistat și generalul Wiszolkîn, comandantul suprem al armatelor din Basarabia de sud. Rușii volesc să deschidă astfel o nouă linie de navigație pe Dunăre pentru vapoarele de Mare.

Se știe că până acum vasele de pe Marea Neagră nu puteau intra pe Dunăre decât pe canalul Sulina amenajat în acest scop de comisiunea europeană zisă a Dunării.

Prin desfundarea canalului Ogeacow, Rușii calcă convenția dela Berlin, din 1878, care oprește orice lucrări pe acest canal.

Corespondența cu prizonierii de război din Rusia.

— Cum să scriem? —

Primum următoarea scrisoare din Tobolsk (Rusia), asupra căreia deosebit atragem atențiunea celor interesați:

Onorată redacție!

Vă rog, întrucât credeți că chestia merită osteneală, să publicați pentru publicul român rândurile de mai jos.

Observ, că nu am posibilitatea de a explica toate mai pe larg, scopul îmi este numai a vă atrage atențiunea, cum trebuie făcută corespondența cu prizonierii.

Fiecare prizonier așteaptă vești de acasă. Închipuiți-vă starea omului care poate de un an nu știe nimic de ai săi, — asemenea cei de acasă așteaptă cărți dela cel îndepărtat. Luând în considerare materialul imens ce-l are să-l prelucereze poșta în timpurile de acum, — abstrăgând greutățile cenzurii, — în adevăr puține scrisori ajung la locul destinației, dacă nu corăspund

anumitor cerințe. Aici facem tot posibilul, ca corespondența prizonierilor să ajungă acasă, avem corespondențe anume, cari ștănesc și pe prizonierul mai puțin deștept, să scrie conform cerințelor cenzurii și poștei, ca astfel să asigurăm ajungerea acasă a respectivei cărți.

Este de lipsă ca și Românii noștri de acasă să țină sau să introducă oarecare ordine (rânduială) în corespondența lor, căci numai așa pot aștepta ca poșta și cenzura să prelucreze materialul ce i se dă, dat fiind și deosebirea scrișului românesc de cel rusesc. Acesta e cu atât mai de lipsă, deoarece Românii sunt aceia, cari capătă mai puțină poștă, și din vina lor dară poate și din a altora.

Prizonierii sunt în sate și orașe. Pentru aceia cari sunt la sate e de lipsă o adresă mai amănunțită. Afară de nume e de lipsă „rota” (compania) la care a împărțit prizonierul, dacă în lagărul respectiv e sistemul numerativ „numărul” (nici când nu e lipsă de împărțirea armatei de acasă), mai departe comuna (derevnia sau selo), cercul (volost), comitatul (ulezd) și ținutul (gubernia). Toate aceste scrise de rusește vor merge foarte greu, și decât rusește rău, mai bine românește cum se cade.

Pentru poștă lucrul principal e adresa, așadar aici trebuie o băgare de seamă mai mare. Pentru aceea după părerea mea corespondențele a căror parte pentru adresă e împărțită în două, pentru două limbi, nu sunt practice. Latinea pentru adresă, să fie mare, numai pentru o limbă. Poșta nu se interesează de numele respectivului — scrisorile le primește comanda prizonierilor — ci satul, orașul e pentru dânsa de căpetenie, și atâta cunoștință de litere latine are ori care ofițier de poștă, ca să cetească un nume de oraș, sat, scris legibil (ceteș) cu litere latine.

O scrisoare trimisă în Rusia, trebuie — după părerea mea — (eu sunt conducător la poșta prizonierilor de vre-o 4 luni), să aibă forma următoare:

La sat

Russie □
Corespondance des prisonniers de guerre Prisonnier de guerre Lasca Alexa, rota 18 Nr. 174 derevnia sau selo: <u>Libetkova</u> volost: <u>Berezovka</u> uiezd: <u>Tinkalinsk</u> gubernia: <u>Tobolsk</u>

La oraș

Russie. □
Corespondance des prisonniers de guerre. Prisonnier de guerre. Florea Ioan, rota 28. gorod: <u>Tiumen</u> gubernia: <u>Tobolsk.</u>

Pentru corespondența adresată ofițierilor e de lipsă rangul și eventuală adresă mai precisă.

La sat

Russie □
Corespondance des prisonniers de guerre Prisonnier de guerre Leutnant Ilie Vadu derevnia sau selo: <u>Utiza</u> volost: <u>Novoselo</u> uiezd: <u>Kalacinsk</u> gubernia: <u>Tobol-k</u>

La oraș

Russie. □
Corespondance des prisonniers de guerre. Prisonnier de guerre. Hauptman Ioan Oltean gorod: <u>Kurgan</u> gubernia: <u>Tobolsk</u>

Orice scrisoare sau mandat postal etc., poate ajunge la locul destinației, dacă adresa e precisă, legibilă (ceteșă) așa zicând caligrafică, deci oricine să dea multă atențiune (grijă) scrierei adresei, și să ceară dela prizonier, ca să comunice adresa precisă, căci în cele mai multe cazuri, adresa e dată greșit și astfel scrisoarea rătăcește dintr'un loc în altul.

Și la cenzură trebuie să cugete cel ce scrie, căci cei ce lucră acolo nu au ochi de pomană; deci dacă nu vrei ca hieroglifele tale să fie aruncate în foc, dă-ți silința a scrie legibil (ceteș) și totdeauna cu cerneală.

Intrucât se vor ține în seamă cele înșirate, munca poștei și cenzurii va fi ușorată și numărul corespondențelor ce ajung la locul lor, va fi mai mare.

Tobolsk, în 2 Noembrie 1915.

Cu stimă

Augustin Șandru.

NB. Scrieți cărți poștale și adresa în românește (cu litere latine).

Desnaționalizarea portului Românesc.

De câțiva ani încoace se arată un fenomen foarte trist în sinul poporului nostru. Mai ales în unele ținuturi ale Bănățului prin comitatul Torontalului și al Timișului am băgat de seamă că Românii încetul cu încetul încep să poarte strae nemțești, lăsând la o parte îmbrăcămintele trainice, făcute de mâinile harnicelor Române.

Te prinde mila văzând juri puternici, cari odată erau tala și floarea satului, cum așa îmbrăcați în pantalon, caută a fi cine știe ce vânturați prin țară. Și cu aceasta nu fac nici o economizare, căci aceste haine sunt cu mult mai slabe și mai scumpe.

Și oare ce face Românca o iarnă întreagă, dacă nu sculându-se de dimineață toarce, țese, cu o vorbă face haine tari bărbaților, cari duc ani întregi.

Câneșă și în nu mai seamănă deloc, iar lâna o vând jidanilor pe ceva și nimica, ca apoi să o cumpere prelucrată cu un preț înșutit.

Ar fi datorința intelectualilor noștri, ca să lumineze pe acești țărani rătăciți, să le arate primejdia cea mare ce va urma după desnaționalizarea portului românesc. Azi portul și datinile, mâne limba și biserica, poimâne cu totul am înceta de a mai fi Români.

Portul e poate după limbă cel mai caracteristic semn al românității noastre. Incetând a ne purta românește e primul pas către primejdia de a nu mai fi Români.

Ce tolos, că liii noștri se luptă azi poate pentru existența națiunii noastre, dacă ajungând acasă umblă în strae „nemțești”, maimuțărind alte poșoare cari n'au de tel port național.

Să ne păzim deci portul!

Seleuș, 1915.

Nicolae Bagiu.

PENTRU „ALBUMUL DECORAȚILOR ROMÂNII”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” grabnic fotografiile vitejilor noștri și informațiunile necesare (locul nașterii, regimentul, vârsta și faptele răsplătite cu medalia respectivă).

INFORMAȚIUNI.

Arad, 15 Decembrie 1915.

Părinte eliberat de copiii săi.

Ioan Bălan. Numele unui muncitor de fabrică, care 20 de ani și-a trăit zilele în uniformitatea vieții de atelier reîncepând fiecare zi acelaș lucru. Și-a trăit și el viața orânduită de om care are câștigul sigur de Sâmbătă seara. Înainte cu 14 ani și-a legat inima de o tovarășe de muncă cu care însoțindu-și visurile și plimbările de Duminecă și-au jurat banala eternă credință. S'au cununat după toate formele și și-au căpățuit o căsnicie cu o odăiță înviorată peste un an de zimbet de copilă, în al doilea sosi celălalt fecior, mândri ca și fericirea lor. Doi băiețași voinici, și sănătoși, din părinți fericiți. Iși urmau seninul curs al vieții modeste și curate...

Peste câțiva ani, femeii i se urăse de atâta plictisitoare uniformitate de petecit rufe și prânz modest. Zărise ea plimbări în lume și viață fără grije și nu se mai gândia la copii și gospodărie. S'au găsit și vorbe mai glumete decât ale soțului vecinic posomorit și muncit... Copiii deveniseră tot mai părăsiți, căminul tot mai rece...

Bietul Bălan, tot timpul liber și-l petrecea îngrijindu-și copiii. La vârsta de 6 ani i-a înscris la școală. Neveste-si îi făcea reproșuri prea puțin îndrăznețe, din calea cărora ea știa să se scoată cu dibăcie.

Odată din întâmplare, a aflat și Bălan ceea ce vecinii știau de multă vreme. S'a învârtit lumea cu el, n'a crezut, și totuși prea simțea că nu-i minciună. Nu s'a întors acasă decât pe la miez de noapte, și-a trezit nevasta și i-a cerut socoteală. Ea, femeie păcătoasă, a tăgăduit cu înverșunare, până când el scos din fire a legat-o și cu o furie brutală s'a năpustit asupra ei cu cuțitul. Inșpăimântată de groaza morții, a urmat mărturisirea. Scârbit, Bălan i-a dat cu piciorul și a lăsat-o la pământ, legată, unde a fost găsită de vecini.

Detectivii l'au dus pe Bălan din fabrică, a fost ascultat, deținut și a rămas într'una din celulele închisorii, prea puțin prietenos de sigur. Nevastă-sa l'a denunțat pentru încercare de omor de bună voie.

Suflet sincer ca Bălan, se apăra în fața judecătoreșului, spunând că n'a vrut să-și omoare nevasta, putea s'o facă dacă voia. N'a vrut decât s'o amenințe, să-l dea lecție binemeritată, s'o țină minte.

Refuzat dela două instanțe, susținându-și nevinovăția, a apelat și pentru a treia oară. Cu tristă incetineală se scurgeau zilele posomorite din temniță. De zece zile deja, își plângea soarta copiilor părăsiți.

Judele de instrucție, care uitase de tragedia lui Bălan, se trezește într'o bună dimineață cu doi copilași în birou. Cel mai mare, ca de vre-o 12 ani, ducea de mână pe cel mai mic, și s'au oprit înfricați, sfioși în mijlocul odăii. Judele, surprins de aceasta vizită neobișnuită, îi întrebă cu prietenia omului iubitor de copii:

— Dar voi ce căutați aici?

Cel mai mare, răspunde răspicat, dar cu vocea aproape înecată de plâns:

— Ni s'a spus că tatăl nostru e închis aici la dta nene. Mama-i dusă și nu știm unde, noi am rămas singuri. Te rugăm frumos să lași pe tata să vie acasă, noi nu știm ce ne face fără el.

— Bine dar cine-i tatăl vostru? — întrebă judele.

— Ioan Bălan, eu încă sunt Ioan Bălan și umblu în a doua clasă civilă, iar fratele meu Iosif merge în a patra clasă elementară.

Judele surprins i-a desmierdat cu gingășie și a dat ordin să-l aducă pe Ioan Bălan. Peste câteva minute Bălan își săruta copiii plângând cu hohot. Emoționat și judele îl mângăia liniștindu-l și făcându-i promisiunea că are să-i stea într'ajutor. Nu mult în urmă a avut învoirea procurorului prin care Bălan a fost pus pe picior liber și ancheta a fost suspendată.

Bălan fericit a părăsit închisoarea însoțit de copilașii lui cumiști.

Examen. În 4/17 și 5/18 Decembrie se vor ținea examenele corectoare de calificățiune învățătoarească la institutul pedagogic gr.-or. român din Arad.

Decorat. Primă informația că d. Ion Neguș fost tipograf de ani de zile la „Românul”, în calitate de sergent al regimentului 24 de honvezi (Brașov) a fost decorat de mâna însăș a împăratului Wilhelm al Germaniei cu medalia de vitejie germană. Din divizie numai trei inși au fost decorați cu prilejul recente vizite a lui Wilhelm, și între acești trei este și el, simpaticul tipograf Ion Neguș.

SCOATEREA DIN CIRCULAȚIE A BANCNOTELOR DE DOUĂZECI COROANE. Bancnotele de douăzeci coroane provăzute cu datul de 2 Ianuarie 1907, la 31 Decembrie vor fi scoase din circulație. Până la 31 Decembrie 1916 banca austro-ungară primește încă schimbul acestor bancnote, dela termenul acesta însă își pierde orice valoare.

Prisonieri în Rusia. O corespondență poștală ne anunță că în Pensa (Rusia) se găsesc următorii prizonieri români:

Pavel Rezman, caporal, reg. 2 (Galsa), George Marița, reg. 2 (Galsa), Constantin Rus, fruntas, reg. 2 (Seitin), George Crișan, reg. 2 (Sân-Nicolaul-mic), Sava Dănilă, reg. 2 (Sân-Nicolaul-mic), George Șirian, reg. 2 (Sân-Nicolaul-mic), Ioan Popovici, reg. 33 (Sân-Nicolaul-mic), Sava Mitrici, reg. 2 (Fenlac), Teodor Cicerean, reg. 2 (Șiria), George Petric, reg. 2 (Covăsint), Teodor Ciupe, reg. 2 (Mișca), Ioan Mîlocin, reg. 4 (Ficătar) și Nicolae Sărbu, reg. 4 (Ficătar).

Pentru răniții români invalizi din Budapesta, am mai primit sume de bani, — pentru darurile de Crăciun — dela următoarele persoane: D. Petru Dancășiu, Budapesta 10 cor. Dumitru Baci, Mercurea 3 cor. Prin dna Susana Manițiu, soție de preot, dela „Reuniunea femeilor române gr.-ort.” din Vulpăr 50 cor. Total 63 cor. Primească marinimoșii donatori, mulțămiriile noastre călduroase. În numele răniților de aici, Budapesta la 8 Decembrie 1915, Ioachim Dordea, artist, m. kir. rokkantügyi hivatal, Szegényház utca 36, Budapest, II.

O conferință a băncilor ardeleni în Cluj. Pe ziua de 18 crt. una dintre cele două asociații regnicolare din capitală: Magyarországi pénzügyintézetek országos szövetsége a convocat o conferință a băncilor ardeleni la Cluj pentru a-și preciza dorințele față de centrala institutelor de bani în înființare, a căreia proiect va ajunge la desbatere parlamentară deja în proximele zile.

Numita asociație proiectează o adunare mai impozantă și în acest scop a convocat la adunarea sa, precum suntem informați, nu numai institutele de bani cari îi sunt atașate, ca membre, ci și pe toate celelalte institute de bani din Ardeal, între cari și băncile noastre.

Pentru orientarea băncilor noastre, ținem a constata, că conferința convocată la Cluj, privește în prima linie institutele de bani, membre ale numitei asociații sau pe acelea, cari doresc a i se atașa acesteia în viitor și că deziderantele băncilor noastre, față de noua Centrală, au fost deja precizate în memoriul, ce biroul „Solidarității” l'a prezentat nu de mult guvernului. — (R. Ec.)

Un erou: Nestor Crișmariu. Nestor Crișmariu ascultătorul cursului III al academiei silvanale din Șemniț, fiul pădurarului Vichentie Crișmariu din Moșnița, a murit moarte de erou lovit de un șrapnel în II Mai a. c. în jurul comunei Bialbor din Galiția. A servit ca voluntar în regimentul 82 din Székely-Udvarhely, ajungând la rangul de stegar. După ce trupul său neînsuflit a zăcut 7 luni în pământ străin, tatăl său n'a cruțat spese și nici osteneală, ci reușind să aibă permisiune dela autoritățile militare, l'a exhumat și l'a adus să-și doarmă somnul lin de erou în pământul său natal. Mercuri în 8 Decembrie a fost înmormântat eroul nostru cu deosebită solemnitate. Prohodul a fost celebrat de P. On. domn Ioan Oprea, adm. prot. din Timișoara cu asistența dlor preoți Trifu Petcu și David Voniga din Ghiroc, apoi Constantin Micu și Petru Tieran din Bucovăț. Au mai asistat și domnii învățători George Caba din Moșnița, Trăilă Pigli din Bucovăț și Ioan Bocșa din Ghiroc, inteligentă și popor mult din loc și jur, încât conductul funebral părea fără de sfârșit. Ceremonialul liturgic și funebral a fost executat cu istețime de către corul mic din Moșnița dirijat de învățătorul George Caba, care a și depus în numele elevilor săi o cunună frumoasă pe cosciugul eroului a fostului său elev de odinioară. Predicele părintelui adm. prot. Ioan Oprea și a părintelui Petru Tieran au stors lacrimile tuturor participanților.

Odihnească în pace eroul nostru, iar pă-

rinții lui aște mângăiere în cuvintele poetului în gura mamei lui Ștefan cel mare:

Du-te, la oștire, pentru țară mori
Și-ți va fi mormântul coronat cu flori.

Moșnița, la 9 Decembrie 1915. — Vasile Gherban, econom.

Dăruiri. Domnișoara Mărioara Madincea din Lugoj a trimis 5 coroane pentru fondul ziaristilor români.

D. Gheorghe Cioca, caporal Etappenpost 131 a trimis 5 coroane pentru eroii reg. 33 Bat. IV. Mulțămiri!

Nouii chemări sub arme în Italia. Din Lugoj se anunță: În Italia au fost chemați sub arme pionerii și trupele de muncitori ai contingentului 1882, 1883, 1884.

Instiințare. Rugăm membrele de încredere ale „Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedoarei, cari au primit liste de colectare pentru răniții noștri să ne înapoieze listele cu rezultatul obținut, până în 25 Dec. st. n. Totodată rugăm toate inimile caritative precum și băncile noastre să se alăture la această operă caritativă menită să aducă un moment de seninătate în sfânta seară de Crăciun ostașilor noștri răniți din spitalele din Deva și eventual și din alte părți. Deva, 12 Decembrie 1915 st. n. Elena Pop Hosszu-Longin presidentă, Dionislu Ardelean secretar.

Proces de înaltă trădare în Germania. Din Lipsca se telegrafiază: Tribunalul imperial a început desbaterea procesului de înaltă trădare a comerciantului Francisc Frandsen cetățean danez din Copenhaga.

Proces de tradare de patrie împotriva a 52 agitatori. Tribunalul din Dublin a pornit proces în contra a 52 conducători irlandezi, pe motiv de înaltă trădare.

Amiralul Russino la Paris. Din Geneva se anunță: Amiralul Russino însoțit de opt ofițeri a sosit la Paris.

Un scriitor francez despre regele Italiei. Primim din Berlin următoarele rânduri: Ziarele germane de aici reproduc un extras dintr'un lung articol al lui „Journal de Paris” al cunoscutului scriitor Jean de Bonnefon, care se găsește acum în zona de război de pe frontul italian.

Scriitorul francez aduce cele mai înalte elogii regelui Italiei care „apare ca o figură extraordinară prin energia sa, o inimă plină de curaj și de bunătate pentru trupe”.

„Victor Emanuel al III-lea — spune d. Bonnefon — a lăsat să se întrevadă bunătatea sa la Bessina, dar a fost încă mai bine înțeles de când cu războiul. Regele Victor Emanuel este pentru soldați imaginea vie a patriei și a familiei. Prezența sa printre soldați se observă fără întrerupere și fără oboseală sau pauză”.

„Din dragostea regelui lor alpinii se cațără ca niște smei pe stânci, ajungând la înălțimi neumblate de picior omenesc și imposibile.

Prin devotamentul către regele lor, ostașii din orice armă se aruncă cântând în văltoarea luptei”. — (v.)

Președintele-împărat Juansikaj. O telegramă din Peking spune că consiliul de stat l'a imbiat pe Juansikaj să ocupe tronul. Juansikaj a refuzat la început, când l'au rugat însă a doua oară, a primit cu condiția, să-și păstreze președinția până când va sosi timpul încoronării. Astfel și forma de guvernare rămâne până în primăvară neschimbată.

Academicianii francezi la București. „Adevărul” anunță: Doi membri ai academiei franceze profesorii dela universitatea din Paris Charles Richet și Weis au plecat peste Stockholm la București. Planul lor este propaganda ententei în România.

Semne pe cer. În toamna aceasta — Septembrie 2 (15) — la orele 6 dimineața, bolta cerului era peste tot limpede și numai spre mieznoapte se putea distinge un nor albastru, ce se tot schimba în formă, cu felurite desemnuri. Curiozitatea mă oprî pe loc a privi cu atențiune schimbările repentine. Pentru câteva secunde norul avu forma unui balaur uriaș, ce se mișca în salturi transformându-se în un mare Z, apoi U, dispărând total.

În seara de Marți — 17 (30) Noembrie — între orele 9 și 10, cerul era senin și dela răsărit spre mijlocul bolții cerești se vedea un brâu de stele feeric luminat, pe când „cloșca” — găinușa — se afla tocmai la miezăzi, având în urma sa toegele — bețișoarele — și mai jos la răsărit o stea neobicinuită cu o lumină de toată frumusețea. Tot atunci spre apus un curios fenomen reflecta pe minută felurite culori, întocmai ca razele soarelui acoperit de nor, care repede risipindu-se lăsa să se întrevadă o stea de mărimea unui luceafăr cu lumină albastră-aurie.

De sigur aceste fenomene vor fi prinse de observatorii astronomi. Pentru noi cei dela sate însă, vor rămâne totuș taine din glasul Domnului cel nepătruns. Poporul stă uimit sub gerul iernii cu speranța în o primăvară mai bună, — cine știe!

V. P. Pătașanu.

Ultima oră.

NOTA GERMANIEI CĂTRE GUVERNUL GRECIEI.

Londra. — Agenția Reuter anunță: Germania a remis o notă guvernului grecesc, întrebându-l, că nouile concesiuni făcute Intelegerii nu primejdiesc oare neutralitatea Greciei. Intre Germania și Grecia sunt în curs tratative. Situația e foarte critică, dar se poate spera că Germanii nu vor duce lucrurile la extrem și vor fi cu considerație față cu situația gravă a Greciei.

BULGARIA NU VATĂMĂ NEUTRALITATEA GRECIEI.

Sofia. — Guvernul grecesc a adresat pe cale amicală o rugare Bulgariei în sensul, ca aceasta să nu vatăme neutralitatea Greciei. Guvernul Bulgariei a răspuns, că va împlini cererea Greciei.

GEN. M. COSTESCU LA REGELE FERDINAND.

București. — D. general în rezervă M. Costescu, fost senator, a fost primit în audiență de M. S. regele Ferdinand.

DERAIAREA UNUI TREN DE PERSOANE.

Iasi. — Trenul de persoane plecând în direcția Pașcani, a deraiat în apropiere de stația Sârca, din cauza schimbării greșite a unui macaz. Trei vagoane de cl. III s'au răsturnat, din cari unul a fost complet sfărâmat. Accidente mai grave de persoane nu sunt, numai doi călători au fost ușor răniți.

MARI TRANSPORTURI DE TRUPE ENGLEZE SPRE EGIPT.

Nauen. — Din Malta sosesc știri, că Englezii trimit mari transporturi de trupe spre Egipt.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Ioan Székely, Amaț. Am primit 14 cor. în abonament până la 31 Ianuarie 1916.

Nicolae Scorei, Vulcan. Am primit 2.40 cor. în abonament până la 22 Ianuarie 1916.

Dimițrie Tigu, Bazos. Am primit 14 cor. în abonament până la 31 Martie 1916.

Petru Lagia, Retișor. Calendarul s'a trimis încă în 10 Noembrie a. c.

Dumitru Hrițcu, Câmpulung. Calendarele s'au trimis în 24 Noembrie a. c.

George Giuchiciu, Arăneag. Am primit 4 cor. în abonament până la 30 Noembrie 1916.

Flore Rus, Rusul-de-sus. Am primit 6 cor. în abonament până la 31 Decembrie 1915.

ANUNȚ.

Se caută sodali (calfe) de prăvălie și vânzătoare. Ofertele să se adreseze:

Klein Regina,

(Ke 2567-1)

Végvár.

ANUNȚ.

Doi învățăcei de prăvălie se primesc momentan la firma

Const. Ch. Bolog

Câmpeni — Topánfalva

(com. Turda-Arieș)

Bo2 565-3)

TELEFON
NRUL. 750.

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

TELEFON
NRUL. 750.

„CONCORDIA”

: SOCIETATE PE ACȚII. :

ARAD

STRADA ZRINYI. NRUL. 1/a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișee, precum și cu cele mai moderne litere primește spre executare tot felul de opuri, reviste, fol, placate, registre, tipăriți pentru bănci și societăți, precum și tipăriți advocațiale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări în această branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

**Executare
promptă. :**

**Prețuri :
moderate :**